

Пол Андерсън
Краят на пътя

„Сметка от лекаря... Болка в гърдите... Сигурно не е нищо страшно... Може би разстройство... Вчерашният обяд... Май Одри беше радостна да ме види... Кой знае... Може би просто е искала да си изясни... какъв идиот ще съм, ако тя...“

„Дърдорко... Някои изобщо не бива да бъдат допускани близо до автомобили... Всичко е наред, продължаваме... Инструкторът беше доволен от мен... Досега нито веднъж не ми се е случвало произшествие... Ако ще говорим честно, и досега ме е страх да шофирам сам, особено когато има много автобуси... Сега минавам на трета... пешеходец със зелена шапка... Маmicата му, пак минах на червено...“

Може да се каже, че за петнайсет години вече беше свикнал. Сега, вървейки по улицата, можеше спокойно да си мисли за свои си неща, а чуждите гласове звучаха в мозъка му като доловим шум. Е, понякога си беше кофти, понякога черепът му направо се скапваше от дивия писък.

Норман Кейн беше тук заради любовта към момиче, което никога по-рано не беше виждал. Сега, застанал на кръстовището в очакване на зелен сигнал, с жълти от никотин пръсти машинално извади поредната цигара. Беше надвечер. Часът пик. Като заливаше всичко и всички с омраза, огромното множество от нервни системи се прибираше по домовете си.

Може би си струва да остане в това барче... Там е уютно, прохладен полумрак, дружелюбната просъница на бармана... Лесно потискаше досадния шум от седящата наблизо компания от изнервени жени... Не, не... Когато нервите ти са закалени от алармите на големия град, не обръщаш внимание на дреболиите.

Странно, помисли си той, колко гадни са всъщност отвътре онези, които иначе са безупречно вежливи и приветливи. В обществото се държат безукорно, но дълбоко в душите си... Най-добре е да не мислиш за това, да го забравиш. Или поне не тук, в Бъркли, по-добре в Сан Франциско или Оукленд. Изглежда колкото по-голям е един град, толкова повече зло има в него; злото, скрито на три сантиметра под черепните кости. А в Ню Йорк е направо невъзможно...

Близо до Кейн, явно очаквайки някого, стърчеше непознат младеж. По тротоара минаваше симпатично момиче. Изящна фигура. Дълги светли коси. Кейн лениво се настрои на нея... аха, има си собствена квартира... след дълго търсене... отстъпчив хазаин... В главата на юношата се въртяха похотливи намерения. Когато тя мина край него, той я проследи с поглед. С погледа на самец. Жалко – помисли си Кейн, – щеше да им е хубаво двамата.

После превключи на своите проблеми. Нямахме нищо против искрено влечение на хората един към друг, или поне разумът му се отнасяше към това безразлично. Сложността е в друго: ужасно трудно е да се бориш с вътрешното, подсъзнателното пуританство. Господи, как обаче телепатът да запази в себе си поне капчица свенливост! Разбира се, частният живот на хората си е тяхна работа, ако, естествено, не се бъркат в твоя.

Бедата е в това – помисли си той, – че те ми причиняват болка, а аз дори не мога да им го кажа. Иначе направо ще ме разкъсат! На правителството (особено пък на военните) не им трябва човек, който може да чете техните мисли и тайни. Но тяхното примесено със страх отчаяние и ярост са нищо в сравнение със сляпата омраза на средния човечец (онзи, който във всекидневието е внимателен съпруг, грижлив баща, добър работник, искрен родолюбец). Няма нищо по-страшно от средния човечец, когато неговите прегрешения внезапно изплуват на повърхността...

Светна зелено и Кейн пое по паважа. Времето беше хубаво – по тези места сезоните не са много различни, лятна прохлада, лек ветрец. На няколко пресечки отсреща се виждаше зеленото петно на университетското градче.

„Раздрана кожа, овъглена и разпадаща се плът – и се появяват кости, здрави, чисти, бели кости...“ Кейн замръзна и усети по гърба му да се спускат едри капки пот.

– Ей ти, хапльо! Да не искаш да намажеш гумите?!

Кейн набързо притича до тротоара, седна на пейката на спирката и не мръдна, докато не дойде на себе си.

Някои мисли са направо непоносими!

Когато беше дете, при всяко затруднение отиваше при отец Шлиман. Разумът на отчето беше като кладенец в пронизана от слънчеви лъчи горичка. Дълбок кладенец, по повърхността на който плават златисти есенни листа. А водата беше обикновено, с остър дъх на изворна, с дъх на пръст... В онези дни, когато у него за пръв път се пробудиха телепатичните възможности, често посещаваше отец Шлиман. После беше срещал множество добри, мъдри, внасящи спокойствие мозъци, но нито един от тях не притежаваше такава яснота на мисълта, такава вътрешна сила.

– Не искам да се навърташ около светците, разбра ли? – казваше отчето, а той беше човек с характер. – Няма да забележиш как ще започнеш да боготвориш бездушните.

– Но те не са бездушни...

Много години минаха, но в ушите му все още звучи викът на отчето: „Върви си в стаята и не ми се мяркай пред очите! До сутринта да си научил двете глави наизуст! Може пък това да те вкара в правата християнска вяра.“

Като си спомни това, Кейн запали нова цигара и се усмихна. Знаеше, че пуши прекалено много. И пие. Но не прекалява с пиенето, защото тогава става напълно беззащитен пред атаката на страничните мисли.

На четиринайсет години избяга от къщи. Иначе трябваше да отиде в поправително училище. Разбира се, изгуби отец Шлиман, но как, дявол да го вземе, можеха да съжителстват в един мозък чувствителен юноша и рационален свещеник? Познават ли психолозите случаи на садистичен мазохизъм? Кейн знаеше прекрасно: има такова съчетание.

И трябва да е благодарен, че телепатичните му способности се разпростират до около двеста ярда. Дете, което може да чете мисли, съвсем не е беззащитно. Като избяга от къщи, лесно преодоля бюрократичните спънки и ужасите на престъпния свят. После обходи почти цялата страна и си избра съпружеска двойка, която в края на краищата го осинови.

Като дойде на себе си, Кейн се изправи, хвърли цигарата и я смачка с крак. Хиляди примера от неговия богат житейски опит показваха, че в този жест се крие някакъв тайнствен еротичен символ, но... А как иначе, дявол да го вземе, може да се смачка фас?! В оръжието също има някакъв фалически символ, но можеш ли без пистолет?

Оръжието... Спомни си как през 1949 година трябваше да се измъкне от казармата. Беше вече доста пътешествал и искрено вярваше, че Америка си заслужава неговата защита. Не беше трудно да прекара психиатъра от наборната комисия. Признаха го за неврастеник. Е, ако беше изкарал две години в затворен кръг от хора, и без това щеше да стане. Нямахше избор, но не можеше да се освободи от мъчителната мисъл за позорната си постъпка.

Но нима ние всички не грешим? И има ли на тази планета поне едно същество, освободено от тежкия товар на срама?

От магазина отсреща излезе мъж и Кейн по навик влезе в контакт с мозъка му. Направо беше невъзможно да се проследява озвученият ход на мислите му – всичко в един организъм е взаимно свързано. Паметта не е просто един пасивен склад за информация; паметта е някакъв непрекъснат процес, който протича някъде извън границите на съзнанието. Просто защото ние постоянно се обръщаме към своето минало. И колкото по-емоционален е споменът, толкова по-силно е излъчването, толкова по-лесно е улавянето му...

Казва се... няма значение, личността е уникална като отпечатъка на пръстите. Кейн беше свикнал да разглежда хората като многоизмерни, изпъстрени със символи карти. Там името изобщо не изпълняваше някаква важна роля.

Мъжът беше професор по английски в университета, на четиридесет и две, женен, с три деца. Изплаща жилищен заем. Спокоен и стабилен характер, шегаджия. Колегите му го уважават. Винаги готов да помогне. Сега към размишленията му за утрешните лекции се прибавяха и обертоновете за плановете му да иде на кино. Както и тягостното усещане, че въпреки всички лекарски уверения той може би има рак.

Следваше списъкът на престъпленията. Като дете измъчвал коте... Отдавна потиснат и забравен Едипов комплекс... Онаниране... Дребни кражби... Накратко, нищо особено. Преписвал на изпити, после някакъв несръчен опит... през първата нощ с жена... нищо не се получило... бил прекалено притеснен... После някаква кавга в кафене. (Слава богу, че Джим, свидетелят на срама му, вече живее в Чикаго.) А още по-късно: стомашно разстройство по време на официален прием... позорното му мълчание, когато уволняваха стария Карвър... нямаше сили да възрази на декана... И сега: колко досаден е малкият ревльо... не те оставя спокойно да дочетеш Розамънд Маршал... да огледаш спокойно стегнатите в шлифери високи момичешки гърди... пък и тези гадни академични интриги – ха, да дадат на Симънсън научна степен!... само защото е хубавец... и онзи лепкав и срамен страх през нощта, когато разбра, че смъртта го дебне...

И какво от това? Професорът е достоен човек, добър и честен, неговият вътрешен свят принадлежи само нему и на неговия Ангел Хранител. Съвсем малка част от тайните му помисли се реализират в живота. Тогава нека пази спокойно спомените си за себе си.

Кейн го остави на мира.

С времето телепатията го научи на търпимост. Да не очаква много от първия срещнат. Никой не е безупречен. Е, може би отец Шлиман и още неколцина... Не, и те си бяха нормални хора, и те си имаха слабости. Разликата може би е в това, че по-добре познаваха света.

А неговата собствена вина? Бог е свидетел, не е по-добър от останалите. Дори може би е по-лош, но нима е виновен – така са се стекли нещата. Ако например изпитваш полово влечение, но съзнанието ти не може да съществува съвместно с нейното, тогава животът става безкрайно страдание. Трябваше често да сменя гаджетата си, но беше безсилен да се противопостави на аскетичното възпитание през юношеството.

– Извинявайте, да имате огънче?

„Лина е мъртва и никога няма да свикна с мисълта, че няма да я вида повече. Как сега ще понеса страданията на самотния живот...“

– Заповядайте.

Това е най-страшното: да споделяш техните болки и да не можеш да им помогнеш с нищо, освен с клечка кибрит.

Мушал ръце в джобовете, Кейн пое към университета. Спря се на Оксфорд стрийт – вдясно бяха двете огромни университетски сгради. Другите се виждаха зад евкалиптовата горичка. През процеждащата се през короните светлина тревата изглеждаше червена. Като опипа мозъка на минаващия наблизо студент, Кейн научи къде се намира библиотеката. Огромно, добре подредено книгохранилище. Може би там някъде се крие отговорът на неговия проблем.

Разрешение да работи с библиотечните фондове имаше: млад талантлив писател търси материали за нов роман.

Докато пресичаше Оксфорд стрийт, Кейн неволно се усмихна. Литературата беше кажи-речи единственото, с което можеше да се занимава. Животът на село го спасяваше от досега с възпалените мозъци на гражданите. Способността да чувства и разбира душите им, а също и фактът, че само пет минути на оживено място му даваха материал за цяла дузина разкази, му осигуряваха добър доход. Дразнеха го само неизбежната в такива случаи популярност, свързаните с издаването на книгите делови пътувания, срещите с читателите, литературните салони... Не ги обичаше. Предпочиташе да живее в сянка.

Казаха, че никой, освен агентът му, не знае кой е истинският Б. Травен. Тогава на Крейн му хрумна, че може би този Б. Травен е сроден нему. И след доста време стигна до извода, че... Не, на Земята той е единствен, безкрайно самотен мутант, ако не се брои...

Вече три години тази мисъл не му даваше покой. Спомените отново нахлуха. Сякаш отново бе седнал в ресторант-вагона на нощния експрес, пронизващ просторите на Уайоминг. И когато в мрака профуча насрещният влак, нещо сякаш го опари... изтърва чашата... нейната мисъл удари мозъка му като светкавица... разпознаха се... После контактът пропадна. Тогава, дявол да го вземе, трябваше да дръпне внезапната спирачка. И тя трябваше да направи същото... Те бяха длъжни да спрат влаковете, да слезат и да си протегнат ръце.

Сега е вече късно. Минаха три години в уморителна празнота. Някъде наоколо е живяла млада жена; тя също е притежавала телепатични способности... Докосването с нейния разум го изпълваше с нежност.

Не знаеше нищо за нея. Обърна се към частни детективи. (А какво можеше да им каже? „Търся едно момиче, което пътуваше в еди кой си влак?“) Обявите във всички големи вестници също не дадоха резултат, ако не се броят няколкото странни писма. Може би тя не чете колонките с лични обяви – той също никога не поглежда към тях. Като човек, който тънко разбира и улавя човека, намираше в тях твърде много болка и страдания...

Може би библиотеката ще го наведе на някакви следи. Както е известно, ако в едно крайно пространство има две точки, една от които е в постоянно движение, за да обходи всички безкрайно малки обеми dV , тя непременно ще се сблъска с втората, при това в крайно време... Но само при условие, че онази, другата, през цялото време е неподвижна.

Кейн започна да се спуска по криволичещата алея към входа. Уморен полицај проверяваше дали минаващите коли имат необходимите разрешителни. Парадокс на прогреса: цял тон стомана премества в пространството един-двама толкова бързо и сигурно, че става практически независима. При това непрекъснато изгаря невъзстановимия нефт и души градовете. Телепатичното общество трябва да бъде организирано по-рационално: да проследиш и излекуваш и най-малките потресения на детската душа, да бъде изчегъртан дебелият слой от вина и пороци, хората да не могат да се убиват – просто защото ще чувстват болезнено смъртта на другия...

Адам и Ева? Е, не можеш от само двама души да създадеш здраво човечество. Но ако нашите деца (с нея) се окажат телепати и ако се посветим изцяло на тази цел, ще изучим как се онаследява този дар; тогава при всяко следващо поколение ще бъдем все повече и накрая ще можем да се разкрием. Нашите психолози ще могат да помогнат на всички, които страдат от глухотата на разума. Човекът ще стане прекрасен, чист, здрав...

Идваше краят на деня. Наоколо студентите, насядали по тревата, си разказваха весели истории. После ще дойде раздумката с халба бира в ръка, разходката из околните хълмове, откъдето градът прилича на загадъчно съзвездие... Сигурно е хубаво да си млад и глухоням от гледна точка на телепатията.

Наблизо притича куче и Кейн изцяло се потопи в простото безсловесно щастие, наречено кучешки живот.

А може би наистина е по-добре да си куче? Едва ли. Ако човекът познава повече страдания, познава и повече щастливи минути. Като при телепатите – да, разбира се, ти си много по-лесно раним, но пък си

помисли за тези глухонеми! Техният разум е обречен на вечна самота, докато ти можеш да се слееш с любовта не само в поривите на страстите, но и духовно...

Преди да влезе в библиотеката, Кейн реши, че не е зле да изпуши една цигара. Застанал на стъпалата, дръпна дълбоко и тогава забеляза изненада в очите на минаващата край него жена. Като се настрои, разбира, че можело да се пуши и вътре. Телепатията е наистина полезно нещо. И все пак да се пуши под залязващото слънце е по-приятно.

„Хайде сега да видим какво ще стане при субституцията с интеграл от хикс на квадрат. Да положим, че игрек е равен на логаритъм от хикс... Хм, става интересно. Само не разбирам какво красиво е виждал в тази глупотевина Евклид...“

Цигарата падна от устата му. Сърцето му заблъска така, че сякаш заглуши мисълта в мозъка на студента по физика – нормално момче, намерил някакво решение... И странното усещане, че още някой подслушва тези мисли... още някой... някой друг...

Тя...

Изправен, със затворени очи, Кейн дишаше трескаво.

„Ти си тук? Тук ли си?“

„Не мога да повярвам. Или така ми се струва?“

„Аз съм онзи мъж от влака...“

„А аз съм онази жена...“

Ето я онази вълнуваща и трогателна общност на умовете!

– Хей, господине, какво ви става?

Кейн едва не закрещя. Нейната мисъл идваше отдалеч, едва долови-ма, схващаше само приглушени откъслечи от фразите...

– Не, благодаря ви, всичко е нормално. Леко главозамайване...

„Къде си? Как да те намеря, скъпа?“

Образът на голяма бяла сграда...

„Седя на скамейката до входа. Идвай по-скоро. Дори не мога да си представя, че такава среща е възможна.“

Кейн хукна. За пръв път от петнайсет години не му пукаше за околните. Изобщо не забелязваше изумените им погледи. Той тичаше към нея, тя тичаше към него.

„Казвам се Норман Кейн... Но не ми е истинското име. То е на семейството, което ме осинови след бягството ми от къщи. (Мама умираше в ужасни страдания, в мрак, а той не й даваше успокоителни. А знаеше, че е рак. Той казваше, че това е грях, а болките пречистват душата... Знаеш ли, аз искрено му вярвах.) Когато в мен се пробуди тази

способност, аз се опитах да му кажа, той сметна това за магьосничество и жестоко ме би. От този ден аз непрекъснато те търся, цял живот те търся. Пиша книги, но то е само за пари. Струва ми се, че едва сега се появявам на белия свят.“

„О, мой беден и нещастен любим! При мен беше по-спокойно. Получих своя дар постепенно и с времето се научих да скривам способностите си. Аз съм на двайсет. Дойдох да уча, но какво е учението в сравнение...“

И тогава той я видя. Не беше красавица, но във вида ѝ нямаше нищо неприятно. Добри и ласкави очи, нежни устни...

„Как да те наричам? За мен ти завинаги ще си бъдеш ТИ, но все пак трябва някакво име за външния свят... Имам дом извън града... и съседите не са лоши хора... доколкото животът им позволява...“

„Да, вземи ме със себе си и повече никога да не се разделяме...“

Застанаха един пред друг и замръзнаха. Не им трябваше нито да се целуват, нито да си подадат ръце... засега. Но мозъците им буквално се втурнаха един срещу друг и се сляха в едно.

ПОМНЯ, КОГАТО БЯХ НА ТРИ ГОДИНКИ, ПИХ ВОДА ОТ ТОАЛЕТНАТА ЧИНИЯ... В НЕЯ ИМАШЕ НЕЩО ТАЙНСТВЕНО... В ДЕТСТВОТО СИ АЗ ЧЕСТО ПРИБЪРКВАХ ДЖОБОВЕТЕ НА МАМА И ПОСЛЕ ТИЧАХ ДА СИ КУПЯ СЛАДОЛЕД... КАТО СТАНАХ ГОЛЯМ, ИЗЛЪГАХ, ЗА ДА НЕ ХОДЯ ВОЙНИК... А ЕТО И НЯКОИ МРЪСНИ ЕПИЗОДИ ОТ ОБЩУВАНЕТО МИ С ЖЕНИТЕ... КОГАТО БЯХ МАЛКА, НЕ МОЖЕХ ДА ПОНАСЯМ ГАДНАТА СИ БАБИЧКА, МАКАР ДА ДАВАШЕ ДУШАТА СИ ЗА МЕН... И СИ ПОЗВОЛИХ ЕДНА МРЪСНИШКА РАБОТА... НА ШЕСТНАЙСЕТ ОПИТАХ С ЕДНО МОМИЧЕ И СТАНАХ ЗА ПОСМЕШИЩЕ... АЗ ВИНАГИ СЪМ БИЛА СВЕНЛИВА... СТРАХУВАХ СЕ ОТ ВСИЧКО... НО МОИТЕ ПРОНИКВАНИЯ В ЧУЖДИ МОЗЪЦИ СА ПОВЕЧЕ ОТ ХИЛЯДА...

Гледаха се един друг ужасени.

„Това не е грях. Сигурен съм, че всички без изключения са грешни и дори да имаха нашата способност, пак щяха да се занимават със същото. И в това няма нищо особено или ненормално... Всичко се определя от инстинктите и няма защо да се притесняваме...“

„Така е, ти вече знаеш всичко, което съм сторила в миналото. Ти знаеш всички мои най-съкровени желания и мисли, всички мои дълбоко скривани недостатъци... Знам, че това са глупости, но то бе заложено в мен още при рождението и аз никому не съм признавала какво живее В МЕН.“

Наблизо мина автомобил. Лекият летен ветрец шумолеше между листата.

Хванати за ръка, край тях минаха двама влюбени.

В пространството страшно и студено увисна една мисъл. Мисъл, която едновременно запулсира в два мозъка, слети в едно цяло:

„Я се махай! Мразя те!“

КРАЙ

© 1956 Пол Андерсън
© Свилен Николов, превод от английски

Poul William Anderson
Journey's End, 1956

Източник: <http://sfbg.us>

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/687>]